

שמע ישראל ה' אלקינו ה' "אחד"

קונטרס

הודש יהודי

שיחות ומאמרים

מאת

הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטעד שליט"א

מאמר

'שוב הדעת'

אידיש

מועצת מלשוננו הודב

מאמר ה'

הודש אב שנת תשפ"ב לפ"ק

לשמיעת המאמר מפי מורינו הגה"צ שליט"א, ולהערות והארות

קול דורשי יחודך

718-586-5199

בא"י 0765997840

~ ~ ~

ניתן לקבל מידי חודש הקונטרס באימל: dyyms12@gmail.com

וכן ניתן לקבל את הקונטרס דרך הדואר, במחיר חודשי של \$20 עבור

הוצאת עריכת הקונטרסים

נא להשאיר הודעה בקול דורשי יחודך נומער 9

~ ~ ~

נעשה בפיקוח "מוסדות קרן אור" – בנשיאת מורינו הגה"צ שליט"א

נסדר לדפוס ע"י:

ישר
Publishing & Production
718.484.2189

תוכן המאמר

- א. הווי מתונים בדין
- ג. אייל זיך נישט
- ד. והעמידו תלמידים הרבה
- ד. ועשו סייג לתורה
- ה. דער שורש פון אלע מכשולים
- ו. "והפקדתי עליכם בְּהִלָּה"
- ז. פארטומל זיך נישט
- ט. איך שעם זיך מורא צו האבן... ..
- י. זיי געדולדיג
- יא. ער קומט אן פלוצלינג
- יג. ער איז שוין אן ערלעדיגטער... ..
- יד. ער איז נישט מיט אלעמען... ..
- טז. מיט דער קאפטן, מיט דער דשובע
- יז. מיט א ניכטערן בליק
- יט. די קאנסעקווענצן פון כעס
- כ. הער אויף צו טראכטן!
- כב. נויץ אויס דיינע שוועריקייטן

מאמר ח'

ישׁוב הדעת

הוּוּ מְתוּנִים בְּדִין

"הם אמרו שלשה דברים" [א] - די אנשי כנסת הגדולה האבן געזאגט דריי זאכן: "הוּוּ מְתוּנִים בְּדִין, וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה, וְעָשׂוּ סִיג לְתוֹרָה".

די אנשי כנסת הגדולה זענען געווען אין א 'תקופת מעבר'. דאס הייסט, ביי זיי האט זיך געענדיגט 'נבואה' - און עס האט זיך אנגעהויבן דער תקופה פון בית שני [ב].

עס איז דאך ידוע: "כל העולם ניזון בשביל חנינא בני" [ג]. 'בשביל' איז א צינור [ד]; עס איז דא צדיקי הדור וואס פון זיי גייט א צינור צו אלע ערליכע אידן, אן הארה.

עס איז נישטא קיין גרעסערע בהירות ווי נבואה; נבואה איז א שטארקע בהירות, א שטארקע קלארקייט, א שטארקע התדבקות צו השי"ת. בשעת עס איז דא נביאים אויף דער וועלט, איז יעדער תלמיד חכם וואס ער לערנט, שיינט אים דער תורה, עס איז אים

א. משניות אבות פ"א, מ"א.

ב. עי' בספר משך חכמה במדבר (יא, יז): "משהרגו את היצר הרע בטלה הנבואה. עכ"ל הגר"א. וזהו יצרא דע"ז כמבואר ביומא (דף סט:)."

ג. גמ' ברכות יז:

ד. עי' בספה"ק תולדות יעקב יוסף - פר' צו, אות ג': עוד י"ל, "כי שמעתי ממורי כל העולם ניזון בשביל חנינא בני (ברכות יז ע"ב), שהוא פתח הצינור ושביל השפע לעולם ודפח"ח".

קלאר וואס ער לערנט. ווי שטייט ביי בועז'ן: "וַיֹּאכַל בַּעַז וַיִּשֶׁתּוּ וַיִּיטַב לְבָבוֹ"^[ה] - זאגן חז"ל: "ששותה תורתו בלי קשות" - אין לערנען איז דא א בהירות. און ווען מען דאווענט, שפירט מען א בהירות - א קלארקייט - א קלארקייט אין אמונה. דאכט זיך, אז דער רבי אליין איז מקשר טאקע די צעהן מדריגות אין נבואה, צו די צעהן מדריגות אין אמונה^[ה].

די זעלבע זאך, ווען מען זיצט ביים בית-דין - בשעת עס איז דא נביאים אויף דער וועלט, העלפט דער אויבערשטער אז מען פארשטייט קלאר וואס יעדער איינער טענה'ט - מיט וואס איז ער יא גערעכט און מיט וואס איז ער נישט גערעכט - עס שיינט, מען קען מוציא זיין 'לאור' דעם 'משפט'.

אבער בשעת עס איז נישטא קיין נבואה, איז א ירידה אין אלע זאכן - אין יעדן יסוד היהדות פעלט א בהירות.

דערפאר האבן זיי (- האנשי כנסת הגדולה) טאקע אנגעזאגט די דיינים, אז וויבאלד עס ענדיגט זיך נבואה - "הוו מתונים בדין" - איר זאלט וויסן, אז מען דארף ערשט גוט מאַשר זיין דעם דין - ווארטן, און איבערהערן נאכאמאל, און ארומטראכטן, ביז עס זאל ווערן קלאר. ווייל עס איז שוין נישטא די סייעתא דשמיא אז עס זאל זיין אזוי קלאר אז בית-דין זאל פארשטיין גיך ווי ווייט 'דער' איז גערעכט, און ווי ווייט 'דער' איז גערעכט, און ווי די הלכה איז, און ווי מען דארף פסק'ענען. (דעריבער) דארפן זיי ווארטן, "הוו מתונים בדין".

ה. רות ג, ז.

ו. עי' בספה"ק ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ח', אות ז': "על ידי נבואה שהוא בחינת עשרה מדריגות, בחינת עשרת הדברות, זוכין לאמונה בהשם יתברך; להאמין שהכל ברא ה' בעשרה מאמרות. נמצא שעיקר תיקון האמונה הקדושה היא על ידי בחינת רוח נבואה".

אייל זיך נישט

די גמרא זאגט אין יומא^[ז], פינעף זאכן איז געווען אן הבדל פון בית ראשון, לבית שני: "ארון כפורת כרובים, [אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים]" - עס איז נישט געווען (בבית שני). בשעת עס איז געווען דער ארון הקודש אין קודש הקדשים, איז געווען ליכטיג אין דער וועלט מיט א געוויסער בחינה - מיט א דעת תורה איז געווען ליכטיג! מען ווייסט וואס עס איז געווען?!

עס איז טאקע דא א ירושלמי^[ח], דאכט זיך, אז אין בית ראשון, אז דער כהן גדול איז אריינגעגאנגען אין קודש הקדשים און עס איז נישט געווען קיין פענסטער - ווי האט ער געזעהן? איז אין בית ראשון - די ארון כרובים וכפורת האבן געשיינט אזא מין אור רוחני, אז ממש מען האט געזעהן. אבער ביים בית שני איז טאקע געווען - "היה מגשש ונכנס מגשש ויוצא", עס איז נישט געווען דעם ליכט. דאס איז געווען איין זאך (שחסר).

ווייטער דער "אש" - דאס פייער - עס האט נישט געברענט, עס איז געווען א פייער פון הימל, אבער עס האט נישט פארברענט^[ט]. ביים בית ראשון האט דאס פייער מכלה געווען 'לחים ויבשים' אז מען האט נישט געדארפט נאר יוצא זיין מיט 'שני גזרי עצים', און ווייטער - דאס פייער פון הימל וואס האט געברענט איז געווען 'רבוץ כאריה'. אבער ביים בית שני האט ער נישט געברענט, מען האט געדארפט האלטן אין איין צולייגן האלץ.

און ווייטער איז געווען די 'רוח נבואה' וואס איז נישט געווען ביים בית שני - און דער אורים ותומים וואס איז נישט געווען ביים בית שני - דאס איז אויך אן ענין פון נבואה. אויך איז נישט געווען די השראת השכינה ווי פריער; עס איז געווען א 'בחינה' פון השראת

ז. דף כ"א ע"ב.

ח. יומא פ"ה, ה"ג.

ט. ע"י בגמ' יומא שם, שאכן היה אש, אבל לא היה מסייעת לשריפת הקרבנות.

השכינה, נאר קעגן די השראת השכינה פון בית ראשון, האט געהייסן אז עס איז שוין נישטא קיין השראת השכינה.

על-כל-פנים, האבן זיי אנגעזאגט, דו זאלסט וויסן אז ערשט דארף זיין "הוו מתונים בדין" - דו זאלסט גוט צולייגן קאפ, אייל זיך נישט, (נאר) משהה זיין, כדי מען זאל חלילה נישט מעוות זיין את הדין.

והעמידו תלמידים הרבה

די זעלבע זאך: "והעמידו תלמידים הרבה". בשעת עס איז נישטא קיין השראת השכינה, דארף מען ממשיך זיין אן הארה פונעם אויבערשטן דורך אסאך לערנען.

דער רבי זאגט אין תורה כ"ז, אז די תורה איז פני ה' - דער תורה רופט זיך, "פנים"^[1]. עס שטייט [א]: אז 'מקרא' - איז פנים של אימה, 'משנה' - איז פנים בינונית, 'אגדה' - איז פנים מסבירות, 'משנה' - איז פנים שוחקות. על-כל-פנים, די תורה איז א פנים פונעם אויבערשטען. דארף מען לערנען אסאך - צו ממשיך זיין פני ה', (וואס דאס איז) דורך די תורה - דורך אסאך תורה.

ועשו סייג לתורה

און די זעלבע זאך: "ועשו סייג לתורה". בשעת מען האט מורא פאר אן איסור דאורייתא - מען ציטערט, דארף מען נישט מאכן קיין גדרים, עס שיינט דאך ביי דיר דעם חומר האיסור פון דער עבירה - ער האט דאך מורא פארן אויבערשטן, דארף מען נישט מאכן קיין סייגים. נאר אז עס קומט א טומטום הלב, קען מען זייער גרינג צוקומען צו א דאורייתא - דארף מען מאכן סייגים.

י. עיי"ש באות ג'.

יא. מסכת סופרים פרק ט"ז, ב': "והתני ר' חנינא בר פפא (דברים ה) פנים בפנים דיבר ה'. פנים - תרי, בפנים - תרי, הא ארבעה אפין. פנים של אימה - למקרא, פנים בינוניות - למשנה, פנים שוחקות - להש"ס, פנים מסבירות - לאגדה".

דערפאר זעהט מען, אז ביים בית-המקדש איז געווען "מאחיזים את האור במדורת בית המוקד"^[יב]. מען קען אנצינדן א פייער - און מען דארף נישט ווארטן עס זאל זיין 'נאחז האור ברובן'. פארוואס? ווייל אין בית המקדש איז 'כהנים זריזין הן', ווייל עס איז געווען יראת שמים, עס איז געווען א קלארקייט, מען האט נישט געדארפט קיין סייגים.

קומט אויס, אז פארקערט, אז מען איז ווייט פון ביהמ"ק, מען איז ווייט פון השראת השכינה, דעמאלט דארף מען האבן א סייג לתורה. איז די אלע דריי זאכן זענען ממש אן ענין וואס מען האט עס געדארפט לדורות.

דער שורש פון אלע מכשולים

למעשה, אליבא דאמת וואלט דאך געדארפט זיין, אז וואס מען גייט טוהן, און וואס מען גייט טראכטן, און וואס מען גייט רעדן, וואלט מען געדארפט האבן א ישׁוב הדעת - וואס מען מעג טוהן און וואס מען טאר נישט טוהן, און טאמער מען מעג - ווי דארף איך עס טוהן, אויף וואספארא אופן - מען וואלט געדארפט האבן א דין ומשפט פאר יעדע פעולה וואס מען גייט טוהן; יעדע דיבור וואלט געדארפט האבן א דין ומשפט.

יב. משניות שבת פ"א, מ"א: "משלשלין את הפסח בתנור עם חשיכה. ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד. ובגבולין כדי שיאחז האור ברובן". ובפי' רע"ב שם: 'משלשלין את הפסח' - התנורים שלהן פיהן למעלה ומורידין הצלי לתוכו, להכי תני 'משלשלין'. 'עם חשיכה' - ואע"ג דבעלמא אין צולין כדאמרן, הכא שרי, דבני חבורה זריזין הן ומדכרי אהדדי ולא אתו לחתויי בגחלים. 'ומאחיזין את האור' - מעט בעצים של מדורת בית המוקד, ולא חיישינן שמא יבואו הכהנים להבעירה משתחשך, דכהנים זריזין הן. בית המוקד - לשכה גדולה היתה בעזרה שמסיקין בה מדורה תמיד והכהנים מתחממים שם לפי שהולכים יחפים על הרצפה של שיש. 'ובגבולין' - צריך אדם להבעיר מדורתו מבעוד יום כדי שתאחוז האור ברובה. 'וכמה ברובה', כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ואינה צריכה לקיסמין זקין תחתיה להבעירה.

ווען מען וואלט זיך געפירט מיט ישוב הדעת וואלט מען ניצול געווארן פון אזוי פיל מכשולים, בגשמיות וברוחניות! **רוב מכשולים וואס א מענטש האט, איז ווייל מען לעבט אן ישוב הדעת!** עס קומט ארויס אזוי פיל טעותים, אזוי פיל מכשולים, ווייל מען גייט נישט צו צו קיין זאך מיט ישוב הדעת^[יג].

אוודאי איז דאס תלוי זה בזה: אז עס איז נישטא קיין השראת השכינה, איז נישטא קיין ישוב הדעת.

"וְהִפְקִדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה"

עס שטייט פון "מגיד": **"הַסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ הַיְיָתִי נִבְהַל"**^[יד] – אז עס איז דא אן הסתרת פנים – איז מען פארטומלט, מען האט נישט קיין ישוב הדעת^[טו]. אז דער אויבערשטער שיינט אן הארת פנים, שפירט מען אז עס ווערט א ישוב הדעת. אבער עם-כל-זה, אז דער אויבערשטער העלפט, אז מען שטארקט זיך אין ישוב הדעת, און מען טוהט אין ישוב הדעת, איז מען טאקע ממש ממשיך אן אור הפנים פון השי"ת, ווייל "הבא לטהר מסייעין לו"^[טז]. מען דארף האבן ישוב הדעת.

רבי גדלי קעניג ע"ה^[יז], האט אמאל געוואלט דורכרעדן אלע עבירות פון דער וועלט, אז אלץ איז געווען פון דחיקת השעה – אן

יג. עי' בספה"ק ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' י': "מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך ואינם מתקרבים אליו יתברך, הוא רק מחמת שאין להם ישוב הדעת, ואינם מיישבין עצמן".

יד. תהלים ל, ת.

טו. עי' בספה"ק "דודאים בשדה" (פר' נשא): שכל זמן שיש הסתר פנים, שאינו מתגלה אור הפנים ח"ו, יכולים הדינים לשלוט, כמו שאמר דוד המע"ה (תהלים ל, ה) הסתרת פניך הייתי נבהל, אבל כשמתגלה אור פני מלך אז נמשך חיים ורחמים וחסדים".

טז. גמ' יומא לט.

יז. ה"ה הגה"ח רבי גדלי אהרן ב"ר אלעזר מרדכי קעניג ז"ל, נולד כ"ז ניסן שנת תרפ"א לאביו רבי אלעזר מרדכי בעמח"ס 'רוקח מרדכי' על שאילתות דר' אחאי,

ישׁוב הדעת!^[יח] [איך האב נישט געהאט קיין צייט צו שטיין, איך וואלט געקענט דארט שטיין 'צוויי שעה!'] ער האט עס מסביר געווען קלאר: 'עץ הדעת' 'מכירת יוסף' (וכו) - **אלעס אלעס! אלעס איז געווען אן ענין פון דחיקת השעה - אן ישׁוב הדעת, דאס איז דער שורש פון אלעס!** מען זעהט אין בחוקותי - די ערשטע קללה איז: **"והפקדתי עליכם פהלה"**^[ט] ח"ו, דער בהלה - דאס איז אן הכנה צו אלע פורעניות.

פארטומל זיך נישט

די זעלבע זאך פארקערט, ישׁוב הדעת איז אן הכנה צו אלע ישׁועות! נישט זיך פארטומלען! נישט זיך פארטומלען! דער רבי זאגט

בצעירותו למד בישיבת תורת אמת (חב"ד), ולאחר החיפוש וביקוש ימים רבים הכיר את רבו המובהק לימים, הגה"ח רבי אברהם שטערנהארץ זצ"ל, וע"י נתקרב לדרכו של רביז"ל, התגורר בבתי וויטנעבערג סמוך למאה שערים, היה מגדולי חשובי חסידי ברסלב בדור האחרון, וכל ימיו ישב באהלה של תורה וחי בדחקות גדולה, גאון מופלג בנגלה ובנסתר, ואחת מנקודותיו הבולטות היתה הענין של יושב הדעת. בשנותיו האחרונות התמסר להקים את קרית חסידי ברסלב בצפת, לקיים דבריו של רבי אברהם זצ"ל, ובשנת תשכ"ז הצליח להקים הקריה, והיה ממייסדו ומנהיגו במסירת נפש. בשנת תשכ"ח כתב מכתב מענה שנדפס בשם 'חיי נפש' שם מבאר באריכות האיך התקשרות לצדיקים אינו מנוגד למסורתנו ואמונתנו ח"ו, אלא ההיפך, לאחר הסתלקותו הדפיסו מכתביו הנפלאים בספר הנקרא "שערי צדיק" מלא גאונות בנגלה ונסתר, ובפרט ההתקשרות ברביז"ל ולימודיו, וגם חיבר פירוש 'שפת הנחל' על ספה"ק ליקוטי מוהר"ן. כ"ג תמוז בשנת תש"מ שהה במאנטשעסטער ובאמצע דרשה חש שלא בטוב, ולאחר כמה דקות שבק חיים לכל חי, ומנו"כ בהר הזיתים שבירושלים עיה"ק תובב"א.

יה. עי' בספה"ק ליקוטי הלכות הל' גזילה ה"ה, אות ח': **"ואם נדקדק בזה, נמצא שכל הפגמים שחשבו רבותינו זכרונם לברכה על גדולי הצדיקים אבות העולם - כולם היו בבחינה זאת שלפי בחינת קדושתם דחקו את השעה" - עיי"ש שהולך ומבאר כל הענין לפי דרכו, עיי"ש.**

אין ספר המידות^[ב]: "על ידי אמונה נתייב הדעת!". אז מען האט אמונה, איז רואיג דער שכל - עס איז אלץ פון אויבערשטען, מען שרעקט זיך גארנישט איבער; אָן דעם אויבערשטען קען נישט זיין קיין איין זאך אויף דער וועלט!^[כא]

עס שטייט פון בעש"ט^[כב]: "אָמַר אוֹיֵב אֶרְדָּף אֲשִׁיג אַחֲלֵק"^[כג] - דאס איז פינעף אלפי"ן. דאס איז מרמז - אז איינער שרעקט דיר איבער? א'רדוף א'שיג א'חלק - עס איז דא אַן אלופו של עולם! אָן דעם אויבערשטן קען ער דיר גארנישט טוהן!

אז מען ווייסט קלאר אז עס איז פונעם אויבערשטען, קען ער דיר שוין גארנישט טוהן, דו האסט שוין ממתיק געווען דעם דין! טאמער דו שרעקסט זיך טאקע פאר אים, דו מיינסט אז ער האט עפעס א רשות צו טוהן, אָן דעם אויבערשטען - דארף מען טאקע מורא האבן, אבער אז מען ווייסט אז עס איז טאקע פון אויבערשטען אליין, איז טאקע נישטא וואס מורא צו האבן.

ג. ערך 'אמונה' ח"ב, אות ט"ו.

כא. עיין בספר 'וביום שמחת לבו' (מאמר פצחו הרים רינה) וז"ל מורינו שליט"א שם: ועל ידי אמונה כל סביבתו של האדם חיה חיים טובים, כי כשמתבונן האדם ורואה בכל דבר את ההשגחה הפרטית וכל מה שיש בעולם הכל הוא מאת השי"ת, ע"י כן הוא שמח בכל מה שיש לו ואינו מפחד משום דבר ומשום מאורע, כי הוא יודע שיש בורא עולם המשגיח על הכל, והכל נפעל על ידו, אין עוד מלבדו, ומה יש לו לפחד, עכ"ל.

כב. עי' בספה"ק תולדות יעקב יוסף, פר' ויקהל, אות ג': "והוא דבר גדול כאשר קבלתי ממורי שבכל צער האדם בגשמי וברוחני, שאם נותן לב שגם בזה הצער הוא הש"י בעצמו אלא שהוא דרך לבוש, וכאשר נודע לו זה, הוסר הלבוש ונתבטל הצער וכל גזירות רעות, והאריך בזה, ודפח"ח. וכאשר שמעתי ממנו ג"כ ענין ה' אלפין אמר אויב ארדוף אשיג אחלק, שאלופו של עולם הוא כאן בהסתר, ודפח"ח".

כג. שמות טו, ט.

איך שעם זיך מורא צו האבן...

עס איז אויך געווען ביי מיר - איך האב אמאל שטארק מורא געהאט פון א געוויסע זאך. פונקט האב איך געעפנט א ספר, און עס איז געווען איבערגעזעצט פון "חובות הלבבות"^[כד], אז עס איז געווען א חסיד פון פאר טויזנט יאר צוריק, און ער איז נקלע געווארן מיט א לייב אין א מדבר. האט מען אים געפרעגט, 'דו האסט נישט מורא געהאט?'. האט ער געזאגט: **"בוש אני מבוראי!"** - איך שעם זיך פארן אויבערשטן צו מורא האבן פאר נאך עפעס א זאך!

- (כי שיער בעצמו): איך וועל קומען אויף יענער וועלט, (ויאמרו): דו האסט מורא געהאט פארן 'אויבערשטען' און פאר א 'לייב'... א בוש וחרפה! ערשט פארן אויבערשטען האט ער מורא געהאט, און פאר א לייב האט ער מורא געהאט... - איך האב זיך געשעמט צו מורא האבן פאר א לייב! איך ווייס נישט, איך טראכט א גאנצן טאג פון יראת ה' - איך האב שוין מורא פאר א לייב אויך?! - און דערפאר איז ער טאקע ניצול געווארן. עס איז נישטא קיין אנדערע יראה! ווען ער האט ווען טאקע מורא - ווערט ער נישט ניצול.

עס איז א גרויסער כלל: וואס מער מען גלייבט אז עס איז פון אויבערשטען - דאס אליין איז שוין ממתיק דעם דין!^[כה] ווייל

כד. שער אהבת ה' פ"ו: "כמו שסיפר אחד מן החסידים על אחד מהיראים, שמצאו ישן באחד המדברות ואמר לו: האינך ירא מן האריה, שאתה ישן במקום הזה? אמר לו: אני בוש מאלקים, שיראני ירא זולתו".

כה. עיין בספר 'וביום שמחת לבו' (פצחו הרים רינה) וז"ל מורינו שליט"א שם: מרגלא בפומיה דהבעש"ט (והוא ממדרש) על הפסוק "ה' צלך" (תהלים קכ"א, ה'), על דרך משל, כשהאדם עומד מול החמה וצלו מתקף בארץ, אזי כל תנועה שהוא עושה נראית גם בצל שלו, כמו כן לענין האדם, שכפי שהוא מתנהג כלפי השי"ת, כן מתנהג ה' עמו, ואם הוא מאמין בהשגחת ה' עליו לטובה, אזי אכן ממשיך התגלות הנהגתו ית' עליו לטובה, אך אם הוא מדמה בעצמו שכל הנעשה בעולם הינו מקרה ח"ו ותולה הכל בטבע, אז מתעוררים על ידי זה דינים ח"ו, וכמו שאמר הכתוב (ויקרא כ"ג-כ"ג) **"והלכתם**

פארוואס קומט דער יראה החיצונה? ווייל מען איז אוועק פון אויבערשטען - דארפאר קומט א יראה חיצונה, אבער אז עס איז נישטא די יראה חיצונה, אז ער גייט אריין אין אמונה - דאס אליין איז ממתיק דעם דין^[כ].

זיי געדולדיג

מען זעהט טאקע אן אינטערעסאנטע זאך - 'פרקי אבות' איז דאך מידות טובות - דאס ערשטע ווארט פון פרקי אבות איז: "הוו מתונים בדין" - זיי געדולדיג! דאס ערשטע זאך איז: ישוב הדעת! מען דארף צוגיין - אלץ מיט ישוב הדעת.

מען זעהט ביי נח - עס שטייט אין "זוהר חדש"^[כז]: **"וְנַח מֵצֵא חֵן בְּעֵינֵי ה'"**^[כח], ווייל ער איז געווען 'נח' (- רואיג); ער איז געווען 'נוח בהילוכו', ער איז געווען 'נוח בדיבורו', 'נוח במעשיו' - דערפאר "מצא חן בעיני ה'!"

עמי קריי - "זהלכתי אף אני עמכם בקריי", לפי שהסתרת הטבע מלאה בדינים ח"ו, אבל כשחיים עם השגחה פרטית זוכים לראות פלאי פלאות, כי עצם האמונה ממשיכה פלאות. נמצא שלפי מחשבותינו באמונה כן נקבע הדבר, אם יהיה גילוי או הסתרה.

כו. עי' בספה"ק ליקוטי הלכות הל' ספירת העומר ה"ב, אות ו': "מי שאין מעלה כל היראות הנפולות לשרשן, דהיינו ליראה עליונה, אזי הוא מתיירא מכל דבר, כגון מלסטים או מחיה רעה וכיוצא, והם יכולים להתגבר עליו, כי כל אלו האונסין מלסטים וכו', כולם הם מבחינת היראות הנפולות שנתלבשו בזה הדבר כידוע. ומי שזוכה לתקן היראה עליונה בשלימות ומעלה כל היראות הנפולות לשרשן, אזי אין מתיירא משום דבר, הן מגזלן או מחיה רעה וכיוצא, מאחר שמעלה היראה לשרשה ואזי כשמעלה היראה לשרשה אין להם שום כוח להתגבר עליו. ועיקר מה שמתיירא מהם ומה שיכולים להתגבר עליו הוא רק מחמת שאין מעלה היראה לשרשה ומחמת זה מתיירא מהם ויכולים להתגבר עליו."

כו. דף כ"ז ע"א.

כח. בראשית ו, ח.

אין "ספר המידות"^[כט] זאגט דער רבי מפורש: "הקדוש ברוך הוא אוהב למי שאינו כועס ולמי שאינו מעמיד על מידותיו" - דער אויבערשטער האט ליב "מי שאינו מעמיד על מידותיו", ער איז נישט קיין קפדן; אז ער האלט 'אזוי' און מען האט געטוהן אנדערש - איז שוין אויס וועלט... דער אויבערשטער האט ליב א מענטש א וְתָרַן - נישט קיין כעסן.

דערפאר טאקע - עס איז געווען נאך אפאר שומרי הברית אין דעם דור פון נח, אבער אלע זענען געווען אין דער גזירה, אזוי ווי עס שטייט^[ל] אז ווען עס איז דא זנות און עבודה זרה, איז דער משחית נישט מבחין בין צדיק לרשע - איז ער געווען אין דער גזירה. אבער וויבאלד (עס איז געווען) "מצא חן" (ניצול מזה). פארוואס "מצא חן"? זאגט דער זוהר מפורש, ווייל ער איז געווען א רואיגער מענטש - נישט קיין כעסן, גערעדט רואיג, געטוהן רואיג, ער איז געווען רואיג - האט אים דער אויבערשטער ליב געהאט. אז א מענטש איז נישט קיין קפדן, ער איז כסדר נוח, איז ער ממשיך השראת השכינה.

ער קומט אָן פּלוצלינג

דערפאר טאקע, דער גאנצער תכלית פון התבודדות איז, ישוב הדעת! דו זאלסט זיך אזוי פיל אויסרעדן דאס הארץ פארן אויבערשטען: פארוואס בין איך פארטומלט? פארוואס בין איך פארטומלט? פארוואס בין איך פארטומלט? - ביז מען ווערט אויס פארטומלט - דאס איז דער תכלית, דער גמר פון התבודדות!^[לא]

כט. ערך 'כעס' אות ו'.

ל. מזדרש רבה, בראשית, פר' כ"ו, פ' ה'.

לא. ע"י בספה"ק שיחות הר"ן מ"ז, וזל"ש: "צריך לזה זכיה גדולה שיזכה ליישב עצמו שעה אחת ביום ושיהיה לו חרטה על מה שצריכין להתחרט, כי לאו כל אחד זוכה ליישב הדעת איזה שעה ביום, כי היום הולך וחולף ועובר אצלו ואין לו פנאי ליישב עצמו אפילו פעם אחת כל ימי חייו. על כן צריכין להתגבר לראות לייחד

אז מען וויל וויסן צו עס האט מצליח געווען דער התבודדות - (אזי
הסימן) אז מען גייט אוועק מיט ישוב הדעת - דאס איז דאס! מען
רעדט זיך אזוי פיל אויס פארן אויבערשטען, ביז ביז מען שפירט א
ישוב הדעת.

און אזוי אין יעדן זאך: אז מען זאגט תהלים - דער הייליגער רבי
האט געהייסן זאגן תהלים^[לב] - אריינלייגן דאס גאנצע הארץ - וואס
עס ליגט, וואס עס קוועטשט, ברוחניות ובגשמיות - אז דו געפינסט
זיך נישט אין דעם פסוק, געפין זיך אין א צווייטן פסוק - און אז
מען געפינט א פסוק ווי מען געפינט זיך, זאגט מען עס איבער
נאכאמאל און נאכאמאל און נאכאמאל, מען גייט אוועק מיט א ישוב
הדעת - דאס איז דער תכלית, דאס איז ממש המתקת הדינים.

רבי לוי יצחק עליו השלום, פלעגט טאקע אלעמאל אנרופן דער
התבודדות: 'זיך מיישב זיין פאר השי"ת!'

אן אינטערעסאנטע זאך - אין ספר המידות^[לג] שטייט: "על ידי
התבודדות שלא כראוי - בא כעס". פארוואס? ווייל תכלית
ההתבודדות איז, ישוב הדעת; (אבער) "על ידי התבודדות שלא כראוי
קומט כעס" - דאס איז דאס, זיך נישט פארטומלען!

גרויסע עבירות וואס דער בעל דבר איז מכשיל, ווייל ער קומט
פלוצלינג, אומגעריכט, פלוצלינג, ער מאכט אָן א טומל, ער מאכט אָן

לו פנאי ליישב עצמו היטב על כל מעשיו אשר הוא עושה בעולם אם כך הוא ראוי
לו לבלות ימיו במעשים כאלו. ומחמת שאין האדם מיישב עצמו ואין לו דעת, ואפילו
אם יש לו לפעמים איזה ישוב הדעת, אין הדעת המיושב מאריך זמן אצלו ותיכף
ומיד חולף ועובר הדעת ממנו וגם אותו המעט הדעת שיש לו אינו חזק ותיכף אצלו.
מחמת זה אין מבינים שטות העולם הזה. אבל אם היה להאדם שכל מיושב חזק
ותקיף היה מבין שהכל שטות והבל".

לב. עי' בספה"ק ליקוטי מוהר"ן סי' תניינא ע"ג.

לג. ערך 'כעס', אות ל"ה.

דעם טומל. אזוי ווי אין א מלחמה - אז מען וויל מנצח זיין, מאכט מען א טומל דארטן, ערשט קלאפט מען; יענער וויל ישׁוב הדעת, מען צעשטערט גלייך.

ער איז שוין אן ערלעדיגטער...

איך זאג אלעמאל, אין "ספר המידות" האב איך אמאל געפונען צוויי זאכן וואס דער טשעהרינער רב זאגט נישט אויף דעם קיין מראה מקומות - איז מיר איינגעפאלן שיינע מראה מקומות. דער רבי זאגט^[לד]: "על ידי בלבול הדעת ממשלתו נופלת", און "על ידי בלבול הדעת יראתו נופלת". איז דער טשעהרינער רב זאגט נישט קיין מראה מקום אויף דעם, איז מיר איינגעפאלן א שיינעם מראה מקום.

ביי סיסרא'ן שטייט: "מִיָּם שָׁאֵל חֶלֶב נְתָנָה"^[לה] - ער האט איר געבעטן וואסער - און זי האט אים געגעבן מילך. פרעגן חז"ל, אז ער האט געבעטן וואסער - פארוואס האט זי געגעבן מילך? איז אזוי, זי האט אים דאך געוואלט הרגענען, און ער איז געווען פארמאטערט, האט זי פארשטאנען אז ער וועט גלייך איינשלאפן, און ווען ער וועט איינשלאפן, האט זי געדארפט צוגיין צו אים מיט א מַקְבָּת און מיט א יתד און אים אריינקלאפן פֶּרְקָתוֹ.

ער איז געווען אזא מין גיבור - אזוי ווי א מלאך איז ער געווען, א מורא'דיגער גיבור, ער פלעגט אומווארפן 'חומות בקולו'. עס שטייט^[לו], ער פלעגט אריינגיין אין א מדבר פון חיות רעות מיט לייבן און מיט שלענג, און ער פלעגט געבן א געשריי, האבן זיך אלע דערשראקן פאר אים, זיי זענען אלע געשטאנען און זיך געטרייסלט פון זיין קול - א מורא'דיגער גיבור איז ער געווען! 'מפיל חומות

לד. ערך 'דעת' חלק שני, אות ח'.

לה. שופטים ה, כה.

לו. עי' ילקוט שמעוני שופטים ד, מג.

בקולו' - עס איז דאך א שרעקליכע זאך! ממש א 'מעין דוגמא של מעלה' איז געווען זיין גבורה. איז שטעל זיך פאָר - אן אשה דארף אזא איינעם הרג'ענען, עס איז דאך א פחד א שרעק אין דער וועלט!

און ער האט געבעטן וואסער, האט זי אים געגעבן חלב. זאגן חז"ל - סיי דער תרגום זאגט עס, און סיי רש"י. דער תרגום זאגט: **"למידע אם אית רעינוהי עלוהי"** - צו זיין מחשבה איז בסדר. חז"ל זאגן, זי האט געוואלט וויסן צו ער איז מבחין 'בין טעם מים לטעם חלב'. פארוואס האט זי געדארפט דא וויסן צו ער איז מבחין בין טעם מים לחלב? נאר זי האט געוואוסט, אויב ער וועט נישט מבחין זיין בין טעם מים לחלב - איז ער פארטומלט, און אויב ער איז פארטומלט - איז ער ערלעדיגט! ער איז געפאלן!

אויב דער מוח איז געפאלן - איז ער געפאלן, אויב דער ישוב הדעת איז נישט געפאלן - איז ער נישט געפאלן!

זי האט געוואלט זעהן צו זיין מח איז אויף זיין פלאץ, (דערפאר) ווען ער האט געבעטן וואסער האט זי אים געגעבן חלב, כדי צו וויסן צו ער איז מבחין בין טעם מים לטעם חלב, (דהיינו,) כדי צו וויסן צו דער מוח איז אים בסדר צו נישט. און אז זי האט געזעהן אז ער איז נישט מבחין, איז זי צוגעגאנגען מיט א יתד - זי האט געוואוסט אז דער מזל זיינער איז שוין געפאלן, ווייל דער מוח איז געפאלן.

ער איז נישט מיט אלעמען...

די זעלבע זאך - ביי דוד'ן. גלית הפלשתי איז געווען א שרעקליכער גיבור, און דוד המלך איז ארויסגעגאנגען אָן קיין שריון (- פאנצער) - אָן קיין איין זאך נישט, נאר מיט א שטעקן און מיט שטיינדעלעך. און ער (גלית) האט אים געזאגט: וואס בין איך - א הונט? [ז] דו קומסט מיט א שטיין, מיט א שליידער-ווארפער גייסטו צו מיר? - ער איז דאך געווען אן אויסגערופענער גיבור. האט ער אים געזאגט:

קום אהער, איך וועל דיר באלד געבן - איך וועל דיר הרג'ענען - **"וְאֵתְנָה אֶת בְּשָׂרְךָ לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הַשָּׂדֶה"**^[לז]. זאגט רש"י: דוד האט געזאגט, די בהמת השדה עסן נישט קיין בשר אדם - "שלי הוא" - ערלעדיגט, ער איז מיינער - דער מוח איז אים נישט בסדר, עס איז ארויס א ווארט וואס האלט נישט אויס (- ס'שטימט נישט) - ער איז געפאלן, אט 'דין דידי' - ער איז מיינער; (אז עס אים) געפאלן דעם מוח, נעם איך אים איין.

זעהט מען - ישוב הדעת! ישוב הדעת איז די גרעסטע און די בעסטע עצה! צו (- סיי) ברוחניות צו בגשמיות! ישוב הדעת! נישט זיך פארטומלען, נישט זיך פארטומלען.

עס איז דא א ווארט^[לט]: **"הוי נח לתשחורת"** - יעדעס מאל ווען עס איז אביסל שווארץ (ווערט מען אומרואיג) - זיי רואיג! זיי רואיג! זיי רואיג! זיי רואיג! גיי צו מיט אמונה, גיי צו מיט תפילה - רואיג! שרעק זיך נישט, זיי זיך מקשר צום אויבערשטען - אלעס איז פון אויבערשטען! אז דו וועסט מקשר זיין דער זאך צום אויבערשטען, וועט (אוועק)פאלן דער יראה נפולה פון דעם - און דו וועסט מצליח זיין, נאר גיב אכט אז דער מוח זאל זיין אויפן פלאץ.

פון "בעל שם" שטייט^[מ], אז א מענטש זעצט זיך לערנען און דער קאפ איז אים פארשטאפט - עס גייט נישט, ס'לערנט זיך נישט, זאל

לח. שם פסוק מד.

לט. לשון המשנה במס' אבות פ"ג, משנה י"ב. ועי' במדרש שמואל, שם: "ואפשר עוד לומר שהכוונה...ולא כאשר ייטיב עמך בלבד אלא אפי' כאשר ייסר אותך תהיה נוח לתשחורת, והוא מלשון שחורות כעורב, והוא כינוי אל היסורין והזהירו עוד אפי' אם בעודו נגוע ביסורין בא אצלו שום אדם לדבר אתו לא יקבלנו בפנים זעופות אלא בשמחה ואם יש לך צער מיסורין שלא תצטער בינך ולבין עצמך אמנם לבני אדם הבאים אצלך קבל אותם בשמחה".

מ. עי' בספה"ק "בן פורת יוסף" על פרשת וישב: "שמעתי מפי מורי זלה"ה ע"ה: "והוא דרך טוב לאיש ישראלי לימי הקטנות, שלא יבטל התמיד מעסק לימודו ועבודת ה' גם שאין חושק, דמ"מ עשה מעשה, שהדיבור נקרא מעשה (עי' שבת

ער וויסן אז עס רוהט אויף אים דינים, ווייל אויף דעם מח קען מען דערקענען צו עס רוהט אויף אים צו נישט. (והעצה:) מען הארעוועט, מען זאגט איבער נאכאמאל און נאכאמאל, נאכאמאל נאכאמאל - מען הארעוועט, ביז ער פארשטייט שוין - האט ער ממתיק געווען דינים - דער מענטש, יא! דאס איז תלוי אסאך בידינו - זיך נישט פארטומלען, זיך נישט פארטומלען - וועסטו ממתיק זיין דינים!

מיט דער קאפטן, מיט דער דשובע

עס ווערט געבראכט^[מא], אז חנניה מישאל ועזריה, בשעת זיי האבן זיך דערוויסט אז מען גייט זיי פארברענען. וואס הייסט, א מענטש ווייסט אז מען גייט אים פארברענען אין א קאלך אויווען... - זיי זענען דאך געגאנגען עקסטער צום פארברענען. זענען זיי געקומען מיט די מלבושי כבוד - זיי זענען דאך געווען מאנשי כנסת הגדולה, זיי זענען געגאנגען אנגעטוהן רבי'ש, זיי זענען געגאנגען שיין אנגעטוהן, אזוי ווי די תלמידי חכמים פלעגן גיין אין יענע צייט; זיי זענען געקומען אויסגעפוצט, אנגעטון לייטיש, גוט פארקנעפלט, גוט אנגעטוהן - ווי שטייט דארט: **”בְּאֲדִין גְּבֻרִיא אֵלֶךָ כָּפְתוּ בְּסַרְבְּלֵיהוֹן פְּטִישֵׁיהוֹן וְכַרְבְּלֵתְהוֹן וּלְבוּשֵׁיהוֹן וְרִמְיוּ לְגֹאֵ אֶתוֹן נוֹרָא יִקְדָּתָא”**^[מב] - מיט זייערע דשובע'ס (- אויבער מלבוש), און מיט

(קט): **ולכך גם שהי' בלי כוונה יצא, וכמ"ש הרמב"ם הנ"ל,** עכ"ל, ועיי"ש עוד. וכן מובא זה, שם, בדרשות שבת הגדול תקכ"ז, עיי"ש. גם עי' בספה"ק "תולדות יעקב יוסף" במדבר, אות א': "ונודע כי המחשבה הנקרא אֵין, כשמקשר המעשה שהיא השכינה הנקרא אני עם המחשבה הנקרא אין, אזי מבטל כל גזירות קשות ורעות... כמו ששמעתי ממורי כשלומד ואינו מבין הוא מלכות, ואחר כך כשמבין אז מקשר מלכות עם בינה ודפח"ח".

מא. עי' דניאל ג, כא, וברש"י שם.

מב. ז"ל רש"י שם: גובריא אלך - אנשים אלו. כפיתו בסרבליהון - נתקשרו בבגדי מעטפותן. פטשיהון וכרבלתהון - מיני מלבוש מלכות שהיה להם ואע"פ שהיו יוצאין לידון לפני נ"נ דיני מיתה לא שנו בגדיהם להשפיל את גדולתם מכאן למדו חכמים

זייערע קאפטענעס זענען זיי געגאנגען. פארוואס? אָה, נישט זיך פארטומלען, נישט זיין פארטומלט, דערפאר האבן זיי מנצח געווען; נישט זיך פארטומלען.

רש"י זאגט אן אינטערעסאנטע זאך. די גמרא זאגט ^[מג]: **לעולם אל ישנה אדם מן הרבנות שלו אפילו בעת סכנה.** וואס איז דער רבנות? יעדער מענטש האט זיך זיין רבנות אָווי ער גייט אנגעטוהן; א גביר גייט אנגעטוהן אזוי ווי א גביר, און א רב גייט אנגעטוהן ווי א רב - זיי נישט משנה אפילו ווען דו ביסט אין א סכנה. נישט פשט אז מען זאל נאר גיין 'אנגעטוהן' לייטיש, נאר דער 'מוח' זאל אויך זיין לייטיש.

איר הערט וואס רש"י זאגט? כדי די שונאים וועלן זעהן ווי ער איז מיזשב אין אזא מצב, וועלן זיי זיך שעמען - אזוי זאגט רש"י, אן אינטערעסאנטע זאך! דאס איז א נצחון, דאס איז א נצחון, בפשטות א נצחון - פארטומל זיך נישט! ישוב הדעת!

מיט א ניכטערן בליק

רבי נתן ברענגט אראפ ^[מד], אז דער הייליגער רבי וואס האט אזוי פיל געהארעוועט, אזוי פיל געפאסט, אזוי פיל נישט געשלאפן, אזוי

שאפ'י בשעת הסכנה לא ישנה אדם מן השררה שהוחזק בה. וכרבלתהון - יש לו דוגמא (בד"ה א' טו) ודוד מכורבל. ורמיו לגו אתון נורא - והושלכו לתוך כבשן בוערה. מג. סנהדרין דף צ"ב ע"ב. ועי' רש"י, שם: שהרי חנניה מישאל ועזריה היו לבושים בגדי תפארתן כשהושלכו לכבשן. אל ישנה, שלא יראה מבוהל ומפוחז, ומתביישין שונאיו מפניו.

מד. עי' שיחות הר"ן ע"ו, וזל"ש: "ודרכו היה תמיד שהיה לומד הרבה הרבה כל ימיו עד הסוף אפלו בעת החולאת הכבד שהיה לו בסוף. ואף על פי שהיה עליו טרחא דציבורא שהיה עוסק הרבה עמנו ועם כל אנשיו לקרבם לעבודת ה'. ולתן לנו עצות בכל עסקינו וכו' וכו', וגם מוחו היה משוטט תמיד בהשגות גבוהות ונוראות תמיד

פיל געלערנט - 'יומם לא נח ולילה לא נם'^[מה], (עכ"ז) ווען ער האט גערעדט מיט'ן רבי'ן איז געווען אזא מין ישוב הדעת! מעולם האט ער נישט געזעהן א מענטש מיט אזא ישוב הדעת!

און אפילו ער פלעגט רעדן מיט'ן רבי'ן אין הלכה - אין נגלה, האט זיך אים געדאכט אז דער רבי האט עס ערשט אפגעלערנט. דאס קלארקייט וואס דער רבי האט געהאט - דער רבי האט געדענקט דעם סוגיא, עס האט זיך אים געדאכט אז דער רבי האט עס ערשט געלערנט - אזא מין ישוב הדעת איז געלעגן אויף דעם הייליגן רבי'ן.

עס איז דא א זוהר: "ונח מצא חן בעיני ה'" - ווייל ער איז געווען נוח; 'נוח בהילוכו, נוח בדיבורו, נוח במעשיו'. פירט דער זוהר אויס - דאס איז דער זעלבער זוהר וואס מען האט פריערט געזאגט^[מיו]: **"כי כל רוגזא מסטרא אחרא"** - כעס מיט רוגז מיט מחלוקת'ן איז סטרא אחרא, **"וכל נייחא מסטרא קדישא"**.

וכו' וכו', אף על פי כן היה עוסק בלמוד התורה בפשיטות הרבה בכל יום ויום. ולא היה טרוד כלל, רק תמיד היה בישוב הדעת. ובענין זה היה חדוש נפלא ואי אפשר לספר מזה כלל. ומחמת זה היה לו פנאי על כל דבר. ותמיד היה לימודו במהירות גדול מאד".

מה. עי' בספה"ק שבחי הר"ן, אות ל"ג: "ואחר כל אלה, אחר אשר עשה כל מיני עבודות הנ"ל באמת ובתמים, והרבה בתעניתים ובתפילות רבות מאד ובסיגופים ושבירת תאוות ומידות, ועמד בנסינות רבות ושאר כל ענינים הנ"ל, והרבה בהתבודדות מאד מאד לדבר בינו לבין קונו ולפרש שיחתו בלשון אשכנז וכו' כנ"ל, עד שזכה למדרגה גבוהה ועליונה מאד מאד בתכלית הקדושה ובתכלית הביטול ובהתקרבות גדול להשם יתברך במדריגת גדולי בני עליה. וכל זה זכה בימי ילדותו ממש, כי יומם לא נח, לילה לא נם ולא שקט. והתמיד מאד בעבודתו מיום אל יום מתחילת ימי קטנותו וימי נעוריו. ויגע וטרח מאד מיום אל יום, עד שזכה בימי נעוריו ממש לכל הנ"ל לקדושה גבוהה ונוראה והשגה עצומה מאד וכו' במדריגת גדולי בני עליה".

מו. זוהר חדש כ"ז.

די קאנסעקווענצן פון כעס

מען זעהט, דער אר"י הקדוש האט אזוי פיל געטוהן אין כעס - מורא'דיג! ער האט געטוהן אויף דעם אָן א שיעור, אן א שיעור! ווייל ער האט געזאגט אז עס איז א מין סכנה - **אז עס איז נישטא אזא הפסד וואס א מענטש איז מפסיד** (ווי) **ווען ער ווערט אין כעס!** [מז] אלע מדריגות ווערט מען אָן, אלע זכיות ווערט מען אָן, ממש דאס איז 'מורידין אותו מגדולתו!' [מח] ער ווערט נתבזה - א וועלט ווערט מען אָן!

- און ווייטער, (כשאין לו ישׁוב הדעת) קומט אָן אזוי פיל עבירות; עס ארבעט אָן אין א מענטשן - רציחה מיט אכזריות מיט אונאת דברים מיט לשון הרע - מיט אלע הרהורים רח"ל, עס איז א שרעקליכע זאך - און אלץ קומט פון אָן ישׁוב הדעת, אָן ישׁוב הדעת.

מען זאל האבן אביסל ישׁוב הדעת - לאמיר זיך נישט פארטומלען. ווי האט מיר יענער געזאגט: "אז איך וועל איבערנעכטיגן א נאכט, וועל איך וויסן ווי זיך צו מתבונן זיין וואס צו טוהן... - קאליע מאכן וועל איך זיכער נישט". אז עס הויבט זיך אן די הייסע בלוט איז.. (רח"ל).

מען זעהט, דער רמב"ן הויבט אן (- באיגרת הרמב"ן) מיט שבירת הכעס. דער רמב"ן הויבט אן די ערשטע זאך אין עבודת ה' - "ניצול ווערן פון כעס" - אזוי הויבט אָן דער רמב"ן דעם מכתב: **"תַּתְּנֶהָ תְּמִיד לְדָבָר כֹּל דְּבָרֶיךָ בְּנַחַת לְכָל אָדָם וּבְכָל עֵת, וּבְזֶה תִּנְצֵל מִן הַכֶּעַס."**

מז. עיי' שער 'רוח הקודש' דף ח' ע"ב: "והנה מורי ז"ל היה מקפיד בענין הכעס, יותר מכל שאר העבירות, אפי' כשהוא כועס בשביל מצוה, וכענין משה כנ"ל, והיה נותן טעם לזה ואומר, כי הלא כל שאר העבירות אינם פוגמים אלא כל עבירה ועבירה פוגמת איבר אחד, אבל מידת הכעס פוגמת כל הנשמה כולה, ומחליף אותה לגמרי".

מח. עיי' גמ' פסחים ס"ו ע"ב: "אמר רבי מני בר פטיש כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו".

הער אויף צו טראכטן!

פונעם חוזה מלובלין שטייט^[מט], אז בשעת א מענטש איז בעצבות זאל ער נישט טראכטן קיין עצה אויף קיין איין זאך, ווייל וואס ער טראכט וועט נישט ארויסגיין גוט - וואָרט! וואָרט! וואָרט! אז עס וועט אריבערגיין - וועסטו זעהן; אביסעלע פרייליכער, אביסל צופרידענער - מיט איין געדאנק איז ער פותר וואס צו טוהן. (אבער) מיט עצבות איז דאס אזוי ווי: **"בְּאֵרֶח זֶה אֶהְלֵךְ טְמֵנוּ פֶּח לִי"**^[ג]. דער דעת, דער דעת...^[נא]

מט. עי' בספה"ק 'זכרון זאת' (דף ק"ג טור ב') וז"ל: "הנה טוב למי שצריך לידע, שאם יש שום נדוד עצבות אין להרהר ולעיין בשום ענין, ולא לחשוב לתרץ שום הרהור, ולא להוסיף אפילו, וזה נודע מקודם ויודע לכל, כי בעצבות אין השכל מיושב, משא"כ כשדעתו של אדם מיושבת עליו. וזה יודע לכל, וכן נמי איתא בשם האר"י ז"ל. וע"כ יש אמורא של רצה אפילו להורות ביום שלא אכל בשרא דתורא, שהוא לא היה דעתו מיושבת בלא זה", עכ"ל.

ג. תהלים קמב, ד.

נא. עיין באוסף מכתבים (חלק א' מכתב כ"ב) מה שמורינו שליט"א מוסיף על ענין זה, וז"ל: אני יודע ומאמין שיש לך יראת שמים, ואין אתה צריך כי אם נח הנפש ושמחה, שגורם הרחבת המוחין כמו שכתב רבינו הק' בלק"מ (ח"ב סי' ט): **כאשר העפרוריות, דהיינו המרה שחורה, כשנופל על לב איש הישראלי, אין יכול לבו לבעור ולהשתוקק אל השי"ת ואל תורתו ויראתו ואהבתו** (לא כתבתי בדיוק כלשוננו הק' כי אם כוננתו), ואין אתה צריך כי אם להרגיש את אור הצדיק, שתדע שאין ייאוש בעולם כלל, ואין שום מקום לישראלי להתעצב על שום דבר, וכמאמר החכם, **שכאשר שאלוהו למה אין רואין על פניו אף פעם שום עצבות, השיב מפני שמעולם לא עשה לו עצבות שום טובה...**

וכן מביא הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בשם האר"י הק', שבשעה ששולט עצבות על האדם, לא יחשוב שום עצה על שום דבר - כי אם להמתין עד שיעבור העצבות, ואז עצת ה' תנחנו בדרך הנכון והאמת (גם לא העתקתי הלשון). ומובא שם גם שלא יתכן שתצא עצה טובה ממ"ש.

היוצא מדברינו, כשיוסר ממך עול המוטל עליך יותר מדי, והפחד היותר מדי - ממילא מעצמך גחלת נשמתך הקדושה החצובה מתחת כסא הכבוד תתלהב בשלהובין דרחימותא של השי"ת והתורה הק', ועד אז תתחזק במה שאפשר לך (כמו שכתבת אתה בעצמך) **בשיעורים קטנים, מעט תורה, מעט תפילה, מעט שמחה,**

עס ווערט געבראכט^[נד]: "אי זהו שוטה? המאבד מה שנותנים לו!". אז מען גיט פאר א מענטש אביסל שמחה און אביסל ישׁוב הדעת - מיט אביסל עצבות און כעס ווערט ער עס אָן - "מאבד מה שנותנים לו" ממש^[נג].

דאס איז געווען דער ענין ביים נחש, וואס משה האט געמאכט א "נחש הנחושת"^[נד]. ער האט עס ארויפגעלייט אויף אן הויכן פלאץ - "על הַנֶּס" - צו מרמז זיין: זייט מקשר די מעשה פון דעם נחש צום אויבערשטען! זיי קומען נישט סתם, זיי קומען נישט סתם, עס איז א חשבון פונעם אויבערשטען! (זיי מקשר) נאך שטארקער אז עס איז פון אויבערשטען, און נאך שטארקער אז עס איז פון אויבערשטען, נאך שטארקער אמונה! ביז עס ווערט נמתק דעם דין, ביז מען זעהט דעם אור.

דאס איז וואס דער רבי זאגט^[נה]: "בְּצַר הַרְחַבְתָּ לִי"^[נד] - א מענטש דארף אין יעדע צרה זעהן די הרווחה פון דער צרה. דער בעל שם

מעט הודאה על הטוב שחנן לך השי"ת עד כה, ואפילו שיהי בקרירות ובחיצוניות, אל תשגיח על זה, ואחוז את עצמך, ומקומך אל תנח, עכ"ל.

נב. גמ' חגיגה ד.

נג. עיין באוסף מכתבים (חלק א' מכתב ס"ג) מה שהאריך מורינו שליט"א הרבה בגנות העצבות ומעלת השמחה, וז"ל שם לענינינו: וכמה הרבו האר"י הקדוש ורבינו והרבה ספרים הק' לדבר מגודל ההפסד שמפסידין על ידי עצבות. וגם על פי החוש נראה שעל ידי עצבות מתגברים אצל האדם הדמיונות המפסידים את עבודת ה' הראויה וכו'.

וכן אנו רואים בעינינו, שכאשר האדם הוא בשמחה, מתגלית בו נקודה של גבורה ועוז, ואז אם יש לו הרגש טוב, הוא יכול להתגבר ולהשליט את כח הקדושה שבו על לבו, עכ"ל.

נד. במדבר כא, ט.

נה. עי' בספה"ק ליקוטי מוהר"ן, סי' קצ"ה: "בצר הרחבת לי" (תהלים ד). היינו שגם אפילו בהצרה בעצמה, השם יתברך מרחיב לנו, כי אם יסתכל האדם על חסדי ה'.

זאגט, אז מען קוקט זיך צו צו די הרווחה פון דער צרה, ווערט
נתהפך דער גאנצער צרה להרווחה^[12].

נוץ אויס דיינע שוועריקייטן

עס שטייט: **"הוו נתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה"**. איך האב
אמאל געהערט א ווארט^[13]: **"העמידו תלמידים הרבה"** - גיב זיי א
מעמד פרנסה. דו האסט תלמידים? זעה זיי זאלן האבן פרנסה, אז
דו זאלסט קענען מאכן **"העמידו"**. זעה, באַזאָרג זיי זאלן האבן פרנסה;
אז זיי וועלן האבן א מעמד, וועלן זיי קענען זיצן אין לערנען; **"אם
אין קמח אין תורה"**^[14].

איז גערעכט - **"ועשו סייג לתורה"**. עס איז פארהאן א ווארט:
"ועשו סייג לתורה" - אז א מענטש פירט זיך מיט גוטע מידות, דאס

יראָה, שאפילו בעת שהשם יתברך מיצר לו, גם בהצרה בעצמה, השם יתברך מרחיב
לו, ומגדיל חסדו עמו, וזה: **"בצר הרחבת לי"**, היינו אפילו בתוך הצרה בעצמה,
נתת לי הרחבה בתוכה, מלבד מה שאנו מצפים שהשם יתברך יושיעני בקרוב מכל
הצרות, ויטיב עמנו מאד, אך אפילו גם בהצרה בעצמה מרחיב לנו".

נו. תהלים ד, ב.

נו. עי' בספה"ק **"דרש טוב"** בענין אמונה בשם ה"תפארת ישראל" (בשלה): **"מאמר
הבעש"ט ז"ל על פסוק (תהלים צ"ב) כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו. דאם
אדם מאמין דאף בעת צרה ח"ו, שהוא בחינת אויב, יש שם גנוז בחינת ה', היינו
רחמים וחסדים, אז בזה עצמו יהיה שאויביך יאבדו ויתפרדו כל פועלי און, דעל
ידי אמונה שאין דבר רע יורד משמים, בוודאי יתהפך הדבר לטוב, ומתגלים החסדים
נסתרים, שבתוך הדינים הנגלים"**.

נח. עי' בספה"ק דברי אמת להרה"ק מלובלין זצוק"ל - בהעלותך: **"וזה 'העמידו
תלמידים הרבה' להמשיך להם כל שפע טוב מרומז בשורש השפע הצריך, וטוב
הוא בני חיי ומזוני בלשון העמידו כי ברא כרעא דאבוה שייך לשון העמדה וכן חיי
לשון עכבה הרבה בעוה"ז וכמו עומד לדין עמים וכן עמדתי בהר וכן מזוני ועושר כי
ממונו של אדם מעמידין אותו על רגליו כי ע"י זה יש להם הרחבת דעת והשגה
בתורה ע"י שמחה ושורש הצריך לכל הוא מזוני ועושר"**.

נט. משנה אבות פ"ג, מ"ז.

איז א קרוין צו זיין תורה. א תלמיד חכם אָן מידות טובות האט נישט קיין טעם; א תלמיד חכם מיט גוטע מידות - אָה, זיין גאנצע תורה באשיינט ער!

שוין, דער אויבערשטער זאל העלפן מען זאל זיך באנייען מיט ישוב הדעת, מען זאל זעהן אנצופילן אונזער צייט און אונזערע יארן, מיט די טעג - מיט אסאך תורה, מיט אסאך תפילה, און נישט זיך פארדרייען דעם קאפ מיט פאליטיק, מיט נארישקייט, וואס איז ממש מכלה דער וועלט. עס ווערט געבראכט^[ס], אז אלע צרות רח"ל איז ווייל מען האט פושע געווען אין ביטול תורה!

"אדם לעמל יולד"^[סא] - א מענטש איז באשאפן געווארן 'לעמל'. האָב שכל - און גיב דעם עמל 'לתורה'^[סב] האב שכל! מען מוז דאך האבן עמל, מען מוז האבן עמל - 'אדם לעמל יולד', האב שכל, לערן, הארעווע אין לערנען, טראכט פון לערנען; מיט די שוועריקייטן וואס דו האסט אין לערנען גייסטו אראפ פון אנדערע שוועריקייטן^[סג].

ס. עי' ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז: "ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים ולא ויתר על עון ביטול תורה".

סא. איוב ה, ז.

סב. עי' מדרש רבה בראשית פר' י"ג, פס' ז': "לא נברא אדם אלא לעמל. אם זכה הוא - עמל בתורה, ואם לא זכה הוא - עמל בארץ, אשריו לאדם שהוא עמל בתורה".

סג. עי' בספה"ק ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' קי"ט: "אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רוגז" (איוב י"ד). וזה כולל כל בני אדם שבעולם מקטן ועד גדול, כי כולם נולדו לעמל ומלאים רוגז ויסורין, ואין שום עצה ותחבולה להינצל מעמל ויגון הזה כי אם לברוח להשם יתברך ולעסוק בתורה. וכמו שמובא במדרש (בראשית רבה פרשה ג): "אדם לעמל יולד" 'אשרי מי שעמלו בתורה', היינו מאחר שכל אדם נולד לעמל, ואי אפשר להמלט מזה בשום אופן, אפילו אם יהיה לו כל חללי דעלמא, בוודאי יהיה לו עמל ויסורין ודאגות הרבה, על כן החכם עיניו בראשו שיהפך העמל לעמל של תורה, אשר בשביל זה נולד שיעמל בתורה, ואז אשרי לו, כי ניצול מעמל העולם הזה וזוכה לחיי עולם הבא".

אינ'אמת'ן, אז מען לערנט טאקע - און דער אויבערשטער העלפט אז מען פארשטייט, עס לערנט זיך - שיינט דער מוח גאר עפעס אנדערש.

שוין, זאל דער אויבערשטער העלפן - מען זאל זיך באנייען לטובה, און מען זאל עוסק זיין אין גוטע מידות, אין תורה, און דער אויבערשטער זאל העלפן **"הָאֵר פְּנִיָּהּ וְנוֹטְעָה"**^[סד] - מען זאל האבן אן 'הארת פנים' אז מען זאל לעבן מיט ישוב הדעת, און עס זאל קומען אויף אונז און אויף גאנץ כלל ישראל, אלע ישועות, ברוחניות ובגשמיות!

לזכרון עולם בהיכל ה'

חלק הארי מההוצאות המרובים נתנדב לעילו נשמת
האי גברא רבא ויקרא, הטפסר המרומס, נדיב ושיע,
רודף צדקה וחסד, ירא אלקים
מוה"ר יקותיאל ב"ר שלמה יחיאל מיכל ע"ה

ראזנער

שגלב"ע במיטב שנותיו לדאבון לב משפחתו החשובה
ולדאבון לב כל מכיריו
ביום א' מנחם אב שנת תשפ"א לפ"ק

ויה"ר מן קדם אבוהון דבשמיא, דבזכות כביר כזה, יעלה מעלה מעלה
מעדן לעדן, וימליץ טוב בעדנו ובעד משפחתו החשובה, ואך טוב וחסד
ירדפנו כל ימי חיינו, ולא יוסיף לדאבה עוד, וישלח לנו גואל משיח
צדקנו בב"א

הונצח על ידי משפחתו החשובה

על הטוב יזכר

הני גדיבים בעם אנשי חיל אשר רוח ה' בם
שמרוב טוב לבם נטלו חלק יפה בהוצאת המרובים
ה"ה

מוה"ר בעריש קויפמאן ני"ו

מוה"ר אברהם שמעון קויפמאן ני"ו

מוה"ר יוסף מרדכי כהנא ני"ו

מוה"ר שלמה ווייס ני"ו

לזכות מוה"ר ימ"ז בן נר"ד ני"ו

ויה"ר מן קדם אבוהון דבשמיא, דזכות זה יעמוד להם ולזרעם
עד עולם, עם רוב תענוג ונחת דקדושה כל הימים

יאמין לבך

א מענטש דארף וויסן ווי זיך צו פירן מיט די גוטע מדות,
און וויאזוי זיך ניצן מיט די שלעכטע מדות.

עס איז דא אמאל א מענטש האט א גרויסע נסיון,
דער יצר הרע רעדט עם איין - עם וועט זיין אזוי גוט
רחמנא לצלן, (אבער) מיט אביסל יראת שמים איז ער
אן אבזר אויף זיך, נישט מורד זיין במלכות שמים, נישט
זיין כבן המורד באביו, כבן המורד ברבו. עס איז אביסל
אבזריות, אבער עם איז דער גרעסטער רחמנות!! ער
ווערט נאנט צום בורא עולם! ער קען שטיין אויף דער
וועלט מיט די שמוין פון דער וועלט!

(ה' ואתחנן תשפ"א לחבורת בחורים בני חו"ל)